

Lo Somatent

DIARI REGIONALISTA Y D'AVISOS Y NOTICIAS

Any XII

Reus Diumenge 5 de Desembre de 1897

Núm. 3.436

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

Reus, un mes. Ptas. 3/50
a provincies trimestre. 1/50
Extranger i Ultramar 2/50
Anuncis, a preus convencionals.

Administració y Redacció

PLASSA DE LA CONSTITUCIÓ, (PORXOS)

PUNTS DE SUSCRIPCIÓ

En la Administració d'aquest diari y en las principals llibreries d'aquesta ciutat y de fora.
En Barcelona, litografia Mallofré, carrer Juaquera, 8.
No s' retornan los originals encara que no 'u publiquin.

Farmacia Serra La que paga més contribució de la provincia
FARMACIA OBERTA TOTA LA NIT
Arrabal Santa Anna, número 80, prop à la plassa de Catalunya

CEPS AMERICANS HORT DE PAU ABELLÓ tocant à la carretera de Tarragona
Arrelats molt superiors.--Preus ventatjosos.--Autenticitat garantida.
Per tractar en lo mateix hort ó carrer primer del Roser n.º 4.

MARALTÍAS DELS ULLS

L' oculista de Tarragona **D. J. MIRO** accedint gustós à las peticions de sos numerosos clients, estableix en Reus una consulta tots los dilluns y divendres de 2 a 5 de la tarde. Consulta: Arrabal Santa Anna, número 1, pis primer, cantonada al carrer Monterols.
Los demás dias en son gabinete de TARRAGONA, de 10 à 12 del matí y de 3 à 5 de la tarde.

Tos Desapareix ràpidament usant lo **Tos**
XEROP SERRA

No conté opi ni morfina, per lo que pot administrarse als noys sens cap perill. Vegis lo prospecto.

Tos FARMACIA SERRA. Oberta tota la nit. **Tos**

CREMA LÁCTEA ROMEU

Reproductora de la llet

aprobada per la M. Il·tre. Academia Médica Farmacéutica de Barcelona.

Eficacement recomenada pera augmentar la llet à las Mares de familia, en cuants casos s' hagi retirat per disgust, fluxetat, etc. Ab son ús, tota mare pot criar à sos fills durant lo temps de la lactancia.

Dipòsit: Farmacia de A. SERRA, Arrabal de Sta. Anna, 80

REUS

De Paris estant

FEMINISME

A no trigar gaire sortirà a qui a Paris un nou diari «La Fronde» (les espassetjes). Si s' tractés d' un diari com tants n' hi ha, mes be o mes malament escrit no ens ocupariem de parlarne. Però, es tracta d' una innovació en extrèm radical, de tota una revelació dins del periodisme.

Lo nou diari es fet per dones unicament, i supprimeix per complet del nostre sexe i no sols ten supprimeix, sinó que les espassetjes, servirán pera llençar forts cops de pedra als pobres mascles, fins a no deixar-ne cap amb el cap sencer. Lo nom del diari ja diu lo coratjoses que s' veuen per entrar en combat. Fins ara hi havia hagut moltes dones qu' es valien del llibre,

del diari i de la reunió per a reclamar drets iguals en tot als del home; molt bé, sog lo primer en donar-los-hi. Però are no sols és aixó sinó qu' ens volen fer guerra encesa, tracten d' enihilar-nos, de suprimir-nos (si bé no sabem si en ferant completa supressió en tot).

Ja hi ha societats de dones ont l' home no hi pot posar los peus, ja hi ha un teatre ont no mes se fant obres feministes i de dramaturgs femelles i que tenen per obecte posar-nos com a nous i deixar-nos baldats, i are surt aqueix diari, ont tothom serà femení: Directora, compositora, redactores, plegadores, venedores etc. i ignorém si fins serà vedat al home d' esserne llegidor o comprador o si s' el obligarà a que porti faldilles per poguer-lo adquirir. Però aixó és pensament mes, porque no vull creure qu' es deixin perdre l' guany qu' ocasionaria la venda del diari al sexe lleig

qui desitjós d' anar a veure les *bélistes* que dirà la cara meitat, s' afanyarà a comprar-lo, sobretot als primers nombres.

I vèu-aquí lo feminisme triomfant, justament are que 'l Director d' ensenyança primaria de Paris, ha prohibit a les mestres l' us de la bicicleta, i del traje ciclista per considerar-lo immoral i impropri d' una dona que té de dirigir moral é intel·lectualment tot una generació de poncelles. Pobre senyor, no voldria ésser de la seva pell, jont s' es vist combatre la bicicleta, l'única cosa que les-hi permet de portar calces,—lo que mes contribueix a la emancipació de la dona—;com mel deixaràn en lo primer número! serà la primera pedra qu' es llençarà, segurament.—I jo després de tot dono rahó a dit senyor porque lo vestit ciclista i sobre tot lo d' istiu, es una mica perillós per la bona moral, i tampoch està bé qu' una surti a pedalejar per aquests *boulevards*. Però Deu me liuri que cap redactora de «La Fronde» em senti,—si alguna llegís lo susdit jo si que estaria fresc, foren cepces de ferme célèbre de la grand.... pedregada.

Al meu parer creg que 'ls homes tenen de fer tot lo possible per a deturar aquesta noxa tendencia del feminisme; volen sortir del nostre jou per ficar-nos a nosaltres baix lo seu. Precisament aqueix moviment feminista, coincideix en la decrepitud de l' home en las grans capitals, com Paris, que de die en die s' afemina més, i acabarà per ser lo *sexe debil*, i la dona reemplagarà las funcions del home.

Avui ja hi ha advocades, metgeses, pintores a centes i en les oficines s' hi veuen mes dones que homes; amb aquesta marxa, alego serém emb alló de fer quedar los homes a bragar los nens o a dur-los a passeig, i la dona anirà a guanyar lo pa de cade die—;que prosaica fora la vida del home, a les hores!—i que tingué fins de demanar diners a la dona per comprar tabac si es que 'l deixava fumar, fora vergonyós, però encare que semble conte i no historia, ja es comencen a donar cassos de descotisme femení; ahir vaig llegir en un diari d' aquí lo següent fet:

«Auguste P., empleat de comerç fa uns quants mesos s' havia casat amb una bugadera del barri Saint Lambert, a la Grenelle. Aqueixa, una dona grossa id' una força gens comuna, administrava pel mes petit motiu tremendes pal·ques al seu marit qui lo pobre no es veia am coratje ni am pron forces per a tornar-s'hi. —Cansat per fi d' ésser lo ruc dels còps, deixà lo desgraciat marit lo domicili conjugal i s' en anà a viure a un Hotel. Havent sebut la seva dona allà ont era, hi và, l' agafé per l'orella i com manso anyell lo fa tornar a casets i li fa demanar perdó a genollons. Altres tentatives per escapar de les mans de la bugadera no tingueren millor éxit.—Per fi ahir després l' habitual *tunyina*, plé de blaus i vermells, Auguste P., surtí de sa casa i tirà am tota sa furia un còp de pedra a uns vidres que trencà en mil bocins. Fou sgefai i conduí el *Deposit*, ont interrogat pel Comissari, va dir qu' ho havia fet, per ésser prés i fugir així de la tirania de sa muller i li contà sa desditzada historia.—Lo comissari la feu compareixe, l' admonestà i baix promessa de no tornar-hi mai més, li feu entrega del seu marit qui tingué encare de pagar los vidres trencats.»

¡Que fora del sexe tirá el die que l' esclau gastés les agalles d' aquesta digna redactora de *La Fronde!*

M. V. B.

París, 30 Novembre, 97.

ARTS Y LLETRAS

El santuari de Núria

Aprofitant las vocacions d' istiu vareig martzar de la hermosa comarca del Vallés, y desp' de visitar y recorrer alguns pobles, resolguí fer una ascensió al célebre Santuari de Nostre Senyora de Núria, qu' es, exceptuant el de Montserrat, talvegada, el mes visitat de Catalunya.

Y com lo promés es deute que deu cumplirse, sempre que la prometensa sia licita, honesta y digna, veig á comunicar á V. pera si vol trasmetrerlas als lectors de *La Veu del Vallés*, mas impresions del celebrat Santuari, advertint que quants datos veig á escriure los dech en grant part á la galanteria y atenció del Prebere D. Eudald Batlle, administrador del Santuari, y altres, apart dels molts que he recullit, al distingit escriptor lo Rvnt. D. Francesch Marés, Prebere.

I.

Sortirem lo dia 9 d' Agost, al apuntar lo dia, de la fresca vila de Ribas, ab los mossos y caballerias corresponents en direcció á Núria, representantse durant lo camí davant de nosaltres los pintoreschs pobles de Fustanyá, Serrall y Caralps, punt ahont descansarem y esmorsarem. Desde Ribas á Caralps, parroquia ahont radica lo edifici á qu' ens ocupa, está lo terreno regat per lo Freser que baixa de la montanya de Núria, lo que fa que 'l viatjer senti una frescor agradable. Ab las ayguas del citat riu se confonen las cristallinas que brotan al peu de las tan famosas covas de Ribas, situadas en precipicis enormes y formadas de rocas de un color clar-oscuro.

Pujadas las fatigosas montanyas de Caralps, qu' es diu esser á la mitat del camí, seguirem fins al pont de «Cremals», passat el qual s' troba á proporcionada distancia el «Salt del Sastre», en qual profons precipici, com en tots los demés, hi há aixecadas grossas parets: desde la Fontalba, seguint la vorada esquerra del riu, venan las espumosas ayguas del «Salt del aygua», y un cop, arribant al cim de la «Crau d' en Riba», se deté 'l viatjer saludant á la Verge, y veu ja perfectament el vall solitari y agrest.

II.

Situat en un plà de 1,000 metros de llarch y 400 d' ample, está regat per dos petits rius que baixan de las rocas del «Ambat, Entreforchs» y «Finestrellas» l' un y de las de «Eyna, Noufont» y «Mulleres» l' altre, los quals se juntan avants de sortir del mateix-vall, pera dar principi, ab lo que baixa de la «Vega» al «Freser.» A la dreta del mateix Santuari, y prop de una casa que serveix de café, s' trova la font dels «Capellans», quals ayguas regan lo bosch únich de la «Mare de Deu», y á la esquerra del mateix brota, al peu de la montanya de Puigmal, la major de totes, de 3,013 metros d' elevació, la tan famosa y freda del «Abad Sant Gil.»

Esta rodejada de elevadíssimas montanyas, com la escarpada penya «Roch de la Malé», la de «Finestrellas» ahont hi há lo camí que condueix á Puigcerdá, la de «Puigmal» en la que si trova la font y cova de «Sant Gil» poblada de mosquits, la «Collada de Núria» é de las «Set Crens», etc., etc., algunas de las quals pasan de 800 metros de alt. Molts d' ellas son habitadas per cabras silvestres, y la única que 's veu poblada d' arbres y encare poch, es el bosch de la «Mare de Deu», anomenat vulgarment del «Pins negres», qual fusta se utiliza pera la construcció de milloras del edifici y capella.

Demunt los cims de «Puigalt», de «Caransá» y de «Puigmal» se veuen distints, extensos y pintorescos paisarjes, entre ells lo amagarse uns 200 metros sota terra una de las corrents de la vall. Quant el cel está seré se veu el Mediterrá, per Barcelons y 'l golf de Ruas, y disposant d' un bon telescopi, l' Atlántich. Quasi sempre la brome baixa que cubreix el fondo y planuria impedeix al viatjer disfrutar de tan magnífich panorama. Se distingeixen, no obstant, los Pirineus Francesos, los als cims de Berge, lo pich de Montseny, los de Montserrat, y alguna que altre volta Vich y l' Ampurdá.

III.

La vegetació que s' extén desde 'l fons de Ribas, fins el cim de las montanyas ahont s' hi veu la ermita, es bastant rica y variada. A una distancia de 400 metros, el terreno se presenta extraordinariament quebrat

y diferent, lo que suposa una distinta variació de temperaturas y climas. En las costas inferiors abrigadas y fertilizadas, per el sol, se troban plantas de la zona templada de Catalunya: en las superiors varias de la regió glacial y entre las duas creixen en abundancia las plantas dels Alps, confosas entre las pirenaicas, además de possehir alguna especie que no 's troba en cap part del món, com la «Xalardia scabra». A nostre entendre es digna d' estudi per part dels naturalistas en general y dels aficionats á la ciencia de flors en particular.

IV.

La sagrada Imatge, fabricada y amagada junt ab una olla, un Sant-Cristo, y una campana, per l' abad de Sant Gil, fou milagrosament trobada l' any 704, época posterior á la del abad de Atenas (Grecia) á un desert á las voras del Ródano, y d' allí al agrest de Núria pera fer penitencia. Dita Imatge, que fá 818 anys es venerada en aquella llianyana comarca, es de fusta macisa é incorruptible y té dos pams y mitj de llarch. Está assentada en son trono, que es una cadira de brassos y respaldo de la mateixa fusta, y la fisonomia, es molt afable. Los ulls son petits y modestos, sa color moreno, semblant al de la de Montserrat, sos cabells negres y lliures hasta el coll, y sos peus puntiguts.

Lo Noy Jesús, que está sentat sobre son genoll aquest mideix de llarch un pam y mitj quart, y es de la mateixa fusta, coló y afabilitat; sos peus descalsos; sa actitud molt espresiva; ab la má dreta dona la benedició y ab la esquerra sosté un llibret que apoya sobre son genoll. Sos vestits, si bé son travallats del mateix color que 's de la Verge, tenent no obstant la forma de sach. Ab gran majestat y grandesa está colocada la gloriosa Imatge sobre el secrari del altar major, en un lindíssim camaril, fet á costas del Excm. Sr. Compte de Perelada D. Guillerma Rocofull y Rocabesté.

V.

La gran afuència de viatjers que la visitan feu que en l' any 1639 se li edificás una capella mes digna y espayosa que la que tenía primitivament. Tres anys estigué en construcció, y atenent que aquell terreno no pot trevallarse sino al estiu, 's veurá que la deixaren llesta molt prompte. Desde el any 1642 ha continuat tal com prompte dirém, pero avuy dia está casi coverta altre mes moderna, elevada, suntuosa y artística, á qual fi l' arquitecte de Llívia, don Calixte Freixa, está en lo santuari ultimant los treballs pera darli forma arquitectónica y á aqueix efecte se segueixen recullint almoynas dels fidels. L' impuls de las obras es degut al zel del Excm. Sr. Cardenal Casañas, que profesa especial devoció á la Verge de Núria.

El temple qu' ens ocupa té 63 peus de llarch y 30 d' ample, sens contar la profunditat dels altars. El presbiteri, en el que creman tres llantias de plata, de gran pes, es bastant espayós, y está tancat per una rexa de ferro desde el any 1966. Fora d' aquell, té la iglesia dos capellas: en la de la part dreta hi ha un antich cuadro de S. Pere y S. Bernat, del que penja altre llantia també de plata; y en l' altre costat el de San Antoni de Padua.

Al entrar se veu una pica d' aygua beneyta de ben trevallada pedra, y sobre d' ella, ocupant tota l' emplaria del temple un cor trevallat de bona fusta y capás pera 100 personas ab un petit armonium.

Pera el culto de la Verge hi ha riquíssims vestits, magníficas albas, hermosos casullas, cálsers, patens y altres objectes sagrats de molt valor. Sas parets estant plenas de *ex votos* y ciris. Entre los regalos preciosos figuran el que feu D. Alfons Maria de Borbó, germá del Sr. Duch de Madrid, lo dels senyors marquesos de Don y el de duas senyoras francesas.

VI.

Junt á l' iglesia hi ha las casas de Soreto y de Betlém, ahont s' allotjan los viatjers y encara que baixas son bonas y provistas de llits nets en las 54 habitacions, capassas y decentas, molts de las quals no han signt encara utilizadas. Lo servey de la fonda satisfá lo gust mes delicat, pues, se serveix á cubert y á raciones á satisfacció de tots los gustos y clases. Los que no volan anar á la fonda tenen també cunya y los accesoris que necessitan.

VII.

Una de las excursions bonicas es la de pujar á visitar la cova de Sant Gil, avants de la qual se trova també la de Amaden que per l' encarregat d' erigir lo primer temple, encara que senzill, á la Verge de Núria. La cova dita de Sant Gil que 's trova sobre la montanya de la mateixa font, avans citada, está en lloch bastant escabros ahont l' abad feu penitencia. Allí si aixeca una grossa creu en que s' hi llegeix aquestos versos:

Romer que 't miras la creu
Recorda que equí estigué
Per elabar á son Deu
Gil d' Atenas qui vingué
Fugint del mundá plaher.

L' any 700 á la montanya
Hont feu penitencia estranya
Adorant la santa Imatge
Que 's venera en eix paratje
De Núria confí de Espanya.

Lo viatjer no pot menos de reconeixer sa impotencia, alabar á son Deu y darli gracias per haver criat tantas maravellas, puig allí si que 's veu el poder y la ma de nostre adorable Creador.

VIII.

Pera la direcció espiritual resideixen continuament lo Rvnt. D. Eudald Batlle, párroco de Urij, administrador del Santuari; el Rvnt. D. Francesch Jou, catedràtic de teologia del Seminari de la Seo de Urgell, com á capellá de la casa, y el Rvnt. D. Agustí Pujol, catedràtic de Retórica del mateix Seminari, com á predicador. Tots junts cantan diriament un Ofici en honra y gloria de Nostre Senyora y resar per la nit lo Sant Rosari, cantant los Goigs, la Salve y el *De profundis* per los devots difunts. Pera la mateixa y altres cuidados hi ha personal suficient.

Tots los istius es visitada la Verge per los molts forasters (l' any passat arribaren á deu mil) que de totes parts y en particular de Ribas, Cerdanya, Ampurdá, Rosselló y Camprodón acudeixen devotament á implorar gracias especials y en aquella trovan el consol, la pau y alegria verdaderas.

MAGÍ MARTÍ Y BARJAU.

(De «La Veu del Vallés»)

CRÓNICA

OBSERVACIONES METEOROLÓGICAS del dia 4 de Desembre de 1897

FACILITADAS PER D. RAMON GISPERT

HORAS d' observació	BAROMETRE aneroide	GRAU d' humitat	PLUJA en 24 horas	AYGUA evap. en 24 h.	ESTAT del cel	OBSER. particular
9 m. 3 t.	760 760	83 82	0'0	3'3	Ras	
HORAS d' observació	TEMPERATURAS			VENTS	NUVOLS	
	Maxima	Minim.	Term. tipo	direcció	classe	can
9 m. 3 t.	Sol. 17 Sombra 8	3 baix 0	3 5	0. 0.	Cumul	0'8 0'6

En la «Crónica» del periódich *La Esquilla de la Torratxa* de la setmana passada, vegérem una noticia y comentari del tot inexacte, referent á una entitat de nostra població. Varem esperar sens dir res creyent que al número següent ho rectificaria, enterat de la planxa que havia fet son autor, que firma *P. del O.*, que no es altre que en Joseph Roca y Roca. Mes com siga que lluny de rectificar, en los «Esquellots» del número d' aquesta setmana torna á ocuparse del mateix assumpto ab igual criteri, nos creyém en lo deber de contestar com se mereix al periódich barceloní.

Assegura 'l senyor *P. del O.* que alguns coristas de la societat coral «Eco Republicano» de nostra ciutat, van agregarse al coro carlista, madrileny «Orfeon del Patronato Obrero de San José», que va anar al Certamen de Nissa y torná carabassejat. Diu més «La Esquilla», y es que suposa que nostres coristas van anar á Nissa á ajudar al «Orfeon» madrileny, comprats per l' or del marqués de Comillas.

Degudament autorisats per la Junta de dita associació, devém dir al cronista de «La Esquilla» que es absolutament fals que cap corista del «Eco Republicano» anés á Nissa, ni agregat ni desagregat al «Orfeon» madrileny. Com lo que assegura «La Esquilla» constitueix una calumnia y un deshonor per nostra associació coral, aquesta ne protesta enérgicament, y exigirá la rectificació necessaria al seu director.

Tot aixó es quant podém dir á nostre colega barceloní en nom de la Junta de la associació «El Eco Republicano» de nostra ciutat. Per nostra part li dirém que d' aquí en avant, procuri enterarse millor dels fets que fessi constar en sa crónica, sino vol que se li apliqui aquella frase: *¡Así se escribe la historia!*

Llegim en lo *Diario de Barcelona*:

«Desde que comensá la anterior guerra á Cuba, se repetí fins á la societat en discursos, periódichs, artículos y folletos que allí estava empenyada la honra nacional; y desde que en 1895 estallá la insurrecció á Baire, s' ha extremat l' argument, erribant á dir, ab aplauso universal, que Espanya devia derramar fins la

